

MỘT SỐ BIỂU HIỆN CỦA VẤN ĐỀ CHÍNH TRỊ HIỆN NAY TRONG CÔNG TÁC CÁN BỘ

*Bùi Thu Chang**

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 3/9/2019

Ngày nhận kết quả phản biện đánh giá: 3/3/2020

Ngày bài báo được duyệt đăng: 27/3/2020

Tóm tắt: Trải qua gần 30 năm thực hiện đường lối đổi mới, công tác cán bộ của Đảng đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng, nhiều chủ trương, quan điểm, giải pháp lớn về công tác cán bộ được thể chế hóa, cụ thể hóa thành các qui chế, qui định. Đảng ta đã triển khai tương đối đồng bộ các khâu quản lý, đánh giá, tuyển chọn, qui hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, luân chuyển, bố trí, sử dụng, thực hiện chính sách cán bộ và bảo vệ chính trị nội bộ, trong đó chú trọng nắm và giải quyết các vấn đề chính trị hiện nay đáp ứng yêu cầu của công cuộc đổi mới, góp phần nâng cao uy tín, vai trò lãnh đạo của Đảng trong điều kiện mới.

Từ khóa: Công tác cán bộ, bảo vệ chính trị nội bộ, đổi mới, uy tín, vai trò lãnh đạo của Đảng.

1. Đặt vấn đề

Bên cạnh những mặt mạnh, công tác cán bộ vẫn còn nhiều hạn chế, yếu kém. Một bộ phận không nhỏ cán bộ chưa đáp ứng được yêu cầu nhiệm vụ cách mạng. Tình trạng quan liêu, tham nhũng, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống ở một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên là rất nghiêm trọng, gây nên sự bất bình trong quần chúng, đồng thời tạo ra kẽ hở để các thế lực thù địch, cơ hội lợi dụng tuyên truyền xuyên tạc, kích động chống phá Đảng... Đây chính là những biểu hiện ban đầu của vấn đề chính trị hiện nay.

Vấn đề chính trị hiện nay trong công tác cán bộ là những biểu hiện, tình huống về Cương lĩnh, đường lối chính trị, tư tưởng, hoạt động lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức thực hiện của cấp ủy, tổ chức đảng

có thẩm quyền trong các khâu của công tác cán bộ; phẩm chất chính trị của cán bộ, đang diễn ra, sẽ diễn ra, tiếp tục diễn biến làm suy giảm đoàn kết nội bộ, suy giảm uy tín chính trị, sức chiến đấu của Đảng; đe dọa vị trí, vai trò lãnh đạo, cầm quyền của Đảng Cộng sản Việt Nam, đe dọa sự tồn vong của Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Vì vậy, để nhận diện rõ những vấn đề chính trị hiện nay như thế nào, đang diễn biến ra sao và có những giải pháp nào cần khắc phục thì trước tiên cần nắm rõ những biểu hiện về vấn đề chính trị hiện nay trong công tác cán bộ.

2. Các biểu hiện chính

Thứ nhất, biểu hiện về những vấn đề liên quan đến trách nhiệm lãnh đạo quản lý và chức trách, nhiệm vụ được giao

* Viện Xây dựng Đảng - Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh;

Những biểu hiện này thể hiện ở việc vi phạm quy định của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, liên quan đến trách nhiệm lãnh đạo, quản lý ở cơ quan, đơn vị, địa phương, lĩnh vực do mình phụ trách gây hậu quả nghiêm trọng cho cá nhân, tổ chức hoặc đang là đối tượng thanh tra, kiểm tra, điều tra của cơ quan có thẩm quyền khi có dấu hiệu vi phạm.

Cán bộ lãnh đạo, quản lý lợi dụng chức trách, nhiệm vụ được giao chỉ đạo, thực hiện các hành vi trái quy định của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước nhằm phục vụ lợi ích cá nhân, lợi ích nhóm, gây tổn hại uy tín, sự lãnh đạo của Đảng và lợi ích của Nhà nước, của nhân dân. Dung túng, bao che, tiếp tay cho tham nhũng, tiêu cực, cố ý cản trở việc phát hiện, xử lý tham nhũng, tiêu cực; để người khác lợi dụng chức vụ, quyền hạn của mình để trục lợi. Đang trong thời gian thi hành kỷ luật từ mức khiển trách trở lên.

Đồng thời, có biểu hiện về bố trí những người có quan hệ gia đình (vợ, chồng, bố, mẹ của vợ hoặc chồng, con, anh chị em ruột) cùng đảm nhiệm các chức danh có liên quan như: Bí thư, phó bí thư, trưởng ban tổ chức, chủ nhiệm ủy ban kiểm tra cùng cấp uỷ; chủ tịch Ủy ban nhân dân và người đứng đầu cơ quan nội vụ, thanh tra cùng cấp ở một địa phương; thành viên trong cùng ban cán sự đảng, đảng đoàn; người đứng đầu và cấp phó của người đứng đầu trong cùng địa phương, cơ quan, đơn vị.

Thứ hai, biểu hiện về những vấn đề liên quan đến khai báo hồ sơ, lý lịch, kê khai tài sản, hoạt động tôn giáo.

Trong công tác quản lý hồ sơ, lý lịch cán bộ có hành vi làm giả, làm sai lệch

nội dung trong hồ sơ cán bộ, lý lịch, tài liệu nhận xét, đánh giá cán bộ; sử dụng văn bằng, chứng chỉ không hợp pháp. Có hành vi kê khai không trung thực về tài sản, thu nhập của bản thân, của vợ hoặc chồng, con chưa thành niên.

Cán bộ lợi dụng chức trách, nhiệm vụ được giao để dung túng, bao che cho các hành vi tham nhũng, tiêu cực; Tự ý tham gia sinh hoạt trong các tổ chức tôn giáo. Có hành vi cung cấp hoặc tiết lộ thông tin, tài liệu, hồ sơ cán bộ, đảng viên cho tổ chức và cá nhân không có thẩm quyền, trách nhiệm, nhất là những thông tin, tài liệu, hồ sơ nhân sự đang trong quá trình thực hiện quy trình công tác cán bộ. Xen ghép ý đồ cá nhân, đề ra tiêu chí, tiêu chuẩn, điều kiện, nhận xét, đánh giá mang tính áp đặt, không đúng bản chất, không đúng sự thật nhằm vụ lợi hoặc có lợi cho nhân sự trong quá trình tham mưu thực hiện quy trình công tác cán bộ.

Nhiều cán bộ để người khác, nhất là vợ, chồng, bố, mẹ, con đẻ, con nuôi, con dâu, con rể, anh chị em ruột lợi dụng chức vụ, quyền hạn, uy tín của mình để thao túng, can thiệp công tác cán bộ, gặp gỡ, tiếp xúc, trao đổi với nhân sự trái quy định trong quá trình thực hiện công tác cán bộ.

Thứ ba, biểu hiện về những vấn đề liên quan đến chạy chức chạy quyền

Chạy chức chạy quyền là một dạng của tham nhũng quyền lực, tham nhũng trong công tác cán bộ. Hội nghị Trung ương 7, khóa XII, Ban Chấp hành Trung ương ban hành Nghị quyết số 26-NQ/TW về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ đã nêu rõ: “Nhận thức sâu sắc về tác hại nghiêm

trọng của tệ chạy chức, chạy quyền, coi đây là hành vi tham nhũng trong công tác cán bộ. Nhận diện rõ, đấu tranh quyết liệt, hiệu quả với các đối tượng có biểu hiện, hành vi chạy chức, chạy quyền. Coi trọng giáo dục chính trị, tư tưởng, nâng cao ý thức trách nhiệm, lòng tự trọng và danh dự của cán bộ để hình thành văn hoá không chạy chức, chạy quyền”. Nghị quyết cũng yêu cầu cần phải nhận diện rõ, đấu tranh quyết liệt, hiệu quả với các đối tượng có biểu hiện, hành vi này.

Chạy chức, chạy quyền thể hiện ở việc vận động, tranh thủ, dẫn dắt, thao túng, áp đặt ý kiến chủ quan, tác động, gây nhiễu thông tin, gây sức ép để người khác nhận xét, đánh giá, biểu quyết, bỏ phiếu, quyết định nhân sự theo ý mình.

Có biểu hiện trực tiếp hoặc thông qua người khác, phương tiện truyền thông đại chúng, mạng xã hội để phát tán thông tin không đúng sự thật, tố cáo sai sự thật nhằm đề cao bản thân, hạ thấp uy tín người khác trong công tác cán bộ.

Có biểu hiện tiếp cận, thiết lập quan hệ, hối lộ, mua chuộc người có trách nhiệm, chức vụ, quyền hạn hoặc người có liên quan nhằm mục đích có được vị trí, chức vụ, quyền lợi. Tranh thủ mọi lúc, mọi nơi, nhất là các dịp lễ tết, sinh nhật và các cơ hội khác, sử dụng danh nghĩa tình cảm cá nhân hoặc danh nghĩa tổ chức, cơ quan, đơn vị, cá nhân khác để tặng quà, tiền, bất động sản, sắp xếp các hoạt động vui chơi, giải trí cho cán bộ lãnh đạo, người có thẩm quyền hoặc người có liên quan nhằm mục đích được sự ủng hộ, tín nhiệm, được vị trí, chức vụ, quyền lợi.

Lợi dụng các mối quan hệ thân quen hoặc sử dụng lợi thế, vị trí công

tác, uy tín của người khác để tác động, tranh thủ, gây sức ép với người có thẩm quyền, trách nhiệm trong việc giới thiệu, bổ nhiệm mình hoặc người khác, “cánh hâu” vào vị trí, chức vụ theo ý đồ cá nhân hoặc một nhóm người. Lợi dụng việc nắm được thông tin nội bộ hoặc thông tin bất lợi của tổ chức, cá nhân để đặt điều kiện, gây sức ép đối với người có thẩm quyền, trách nhiệm trong việc giới thiệu, đề cử, bổ nhiệm mình.

Dùng lý lịch, xuất thân gia đình, thành tích công tác của bản thân để mặc cả, cài đặt điều kiện, đòi hỏi vô lý đối với tổ chức, cá nhân có thẩm quyền, trách nhiệm nhằm có được vị trí, chức vụ, quyền lợi. Sử dụng các hành vi tiêu cực khác nhằm có được vị trí, chức vụ, quyền lợi.

Thứ tư, biểu hiện về có hành vi bao che, tiếp tay cho chạy chức, chạy quyền

Hành vi bao che, tiếp tay cho chạy chức chạy quyền cũng là biểu hiện của vấn đề chính trị hiện nay trong công tác cán bộ nhằm thao túng, che đậy cho các phần tử chưa đủ năng lực, phẩm chất lên nắm quyền. Vì vậy, các cán bộ lãnh đạo quản lý có hành vi sau là đã có biểu hiện trong việc tham nhũng quyền lực.

Biết nhân sự có hành vi chạy chức, chạy quyền nhưng che giấu, thỏa hiệp, không xử lý theo thẩm quyền hoặc không báo cáo cấp có thẩm quyền xử lý.

Không xử lý theo thẩm quyền quy định hoặc không báo cáo cấp có thẩm quyền xử lý khi nhận được đơn, thư phản ánh, tố cáo nhân sự có hành vi chạy chức, chạy quyền.

Lợi dụng chức vụ, quyền hạn hoặc dùng uy tín, ảnh hưởng của bản thân và

gia đình gợi ý, tác động, gây áp lực để người khác quyết định hoặc tham mưu, đề xuất, nhận xét, đánh giá, biểu quyết, bỏ phiếu giới thiệu nhân sự theo ý mình.

Xác nhận, chứng thực, nhận xét, đánh giá không đúng sự thật hoặc làm giả, làm sai lệch nội dung hồ sơ nhân sự, kết quả bầu cử, lấy phiếu giới thiệu, phiếu tín nhiệm, thi tuyển nhằm có lợi cho nhân sự hoặc để đạt mục đích cá nhân.

Trì hoãn, không thực hiện khi thấy bất lợi hoặc chọn thời điểm có lợi đối với nhân sự theo ý mình để thực hiện quy trình công tác cán bộ.

Trực tiếp hoặc gián tiếp nhận hối lộ nhằm giúp cho người khác có được vị trí, chức vụ, quyền lợi không chính đáng.

Trực tiếp hoặc gián tiếp hỗ trợ, môi giới cho nhân sự thực hiện các hành vi chạy chức, chạy quyền

Các hành vi khác nhằm bao che, tiếp tay cho chạy chức, chạy quyền.

3. Quan liêu trong công tác cán bộ

Quan liêu, xét về bản chất là sự tha hóa quyền lực của cơ quan công quyền. Sự tha hóa này biểu hiện chủ yếu ở bên ngoài là hiện tượng giấy tờ, bộ máy công kênh, nhiều tầng nấc trung gian và ở bên trong là tâm lý háms danh, chạy theo chủ nghĩa thành tích, chạy theo địa vị, chức quyền và lợi dụng địa vị chức quyền, lợi dụng sơ hở của cơ chế quản lý để mưu cầu lợi ích cá nhân dẫn tới lạm quyền và lộng quyền

Hiện nay, chủ nghĩa quan liêu là căn bệnh khá phổ biến. Nó thể hiện ở ý thức phục vụ nhân dân giảm sút, phong cách công tác xa rời thực tế, không sát cơ sở, lè lói làm việc giấy tờ phiền hà, hình thức

phô trương, tổ chức bộ máy công kênh... Vì vậy, bệnh quan liêu cũng được xem xét như là một trong những biểu hiện của vấn đề chính trị hiện nay.

Thứ nhất, điều này được thể hiện ở chỗ vừa thiếu dân chủ, độc đoán chuyên quyền, vừa tùy tiện vô trách nhiệm; vừa tập trung quan liêu, vừa phân tán tự do vô tổ chức, vô kỷ luật. Một số cán bộ lãnh đạo, quản lý không còn là những người đầy tớ trung thành của nhân dân mà trở thành những người hách dịch, cửa quyền độc đoán. Trong việc điều hành, quản lý, một số cán bộ trong bộ máy nhà nước thay vì phải đi sâu, đi sát cơ sở, gắn bó với thực tiễn, với nhân dân thì họ quản lý chủ yếu qua chỉ thị, mệnh lệnh, xa rời thực tế. Phương thức quản lý này không hẳn do năng lực yếu kém mà còn là hậu quả của mẫu hình tư duy theo cơ chế kế hoạch tập trung trước đây để lại đã dẫn họ tới việc quản lý xã hội một cách độc đoán, chủ quan mệnh lệnh, áp đặt cản trở quá trình phát triển dân chủ.

Thứ hai, bộ máy quản lý công kênh, nhiều tầng nấc trung gian chồng chéo, tệ giấy tờ, hình thức, trọng đẳng cấp và địa vị, xa rời thực tế.

Một bộ máy khổng lồ chồng chéo nhau, nhiều đầu mối trung gian ắt phải tạo ra nhiều thủ tục phiền hà. Những cán bộ, đảng viên mắc bệnh quan liêu thường biến những mục đích thành nội dung. Một khi bộ máy đã trở thành bộ máy khổng lồ, bị quan liêu hóa thì nó sẽ có khuynh hướng biến thành bộ máy thoát ly xã hội, tách ly mối quan hệ với nhân dân, đứng trên nhân dân. Không lấy lợi ích của nhân dân mà lấy lợi ích của mình làm mục đích, không lấy nhân dân mà lấy bản thân mình làm

quyền lực thì chính bộ máy đó lại ngăn cản việc tiếp cận với thực tiễn, thoát ly thực tiễn.

Trong công tác tổ chức xây dựng bộ máy, có khi biên chế trong cơ quan vượt quá mức cần thiết. Các phòng, ban được thành lập không trên cơ sở của yêu cầu phát triển sản xuất hoặc quản lý xã hội. Sự điều hành, phân bổ nhiệm vụ cho mỗi chuyên viên trong phòng, ban... có tính chất thời vụ, không căn cứ vào việc đề phân công người phụ trách, cho nên hiện nay bộ máy còn chồng chéo, nhất là những đơn vị hành chính sự nghiệp, những đơn vị ít nhiều còn được hưởng chế độ bao cấp thì đâu đâu cũng thấy những “công chức” ngồi không. Hiện tượng nhàn rỗi, ngồi chơi xơi nước vẫn đang là hiện thực.

Do bộ máy còn chồng chéo quan liêu kém hiệu lực, một số cán bộ lại kiêm quá nhiều công việc, vì thế một số nơi bệnh hợp hành vẫn nhiều mà hiệu quả chỉ đạo vẫn thấp, thậm chí một số vấn đề không kết luận được. Tình trạng đó, một mặt do trình độ khả năng của người chủ trì còn hạn chế; thêm nữa đó là “sự chờ đợi” ý kiến của nhau, dẫn đến tình trạng một số nơi làm việc theo ý hiểu, cách hiểu của mình.

Thứ ba, cán bộ, công chức làm công tác tổ chức cán bộ mắc bệnh quan liêu.

Một khi cán bộ, công chức mắc bệnh quan liêu thì hình thức biểu hiện khá nhiều, tác hại không nhỏ. Một số hình thức biểu hiện có tính phổ biến nhất phản ánh thực trạng của bệnh quan liêu là: (1) *những cán bộ, công chức mắc bệnh quan liêu không có quan điểm phục vụ nhân dân mà đứng trên nhân dân.* Bệnh quan liêu làm cho người ta quen cách làm việc

theo kiểu mệnh lệnh, độc đoán. Là những người lãnh đạo khi bị mắc bệnh quan liêu tới mức nghiêm trọng thì về thực chất họ lại bị kẻ xu nịnh, cơ hội lãnh đạo. (2) *trong cách tổ chức, quản lý thường thoát ly thực tiễn.* Thoát ly thực tiễn, chỉ coi trọng hình thức giấy tờ, báo cáo, công văn; chú ý đến việc ban hành quyết định thuần túy hơn là nghiên cứu tình hình, kinh nghiệm sáng kiến của quần chúng, của địa phương là đặc trưng của phương pháp tổ chức và quản lý kiểu quan liêu. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng yêu cầu: “các vị Bộ trưởng nên luyện cho mình có đôi chân hay đi, đôi mắt hay nhìn, cái óc hay nghĩ, không nên chỉ ngồi ở bàn giấy theo kiểu đạo nhân phòng thủ...”, “Cán bộ quyết định mọi việc. Các đồng chí đều là cán bộ cao cấp, đều giữ những trách nhiệm quan trọng. Công việc thành hay là bại một phần lớn là do nơi tư tưởng đạo đức, thái độ và lề lối làm việc của các đồng chí”, “Các đồng chí phụ trách ở các bộ, các ban, các ngành ở trung ương cần thường xuyên đi kiểm tra và giải quyết công việc tại chỗ, phải chống bệnh giấy tờ, hội họp nhiều, đi kiểm tra giúp đỡ ít”.

Thứ tư, bệnh quan liêu thể hiện ở tác phong công tác. Bệnh quan liêu không chỉ có khả năng làm tê liệt các hoạt động của bộ máy mà còn có khả năng chi phối tác phong công tác, lề lối làm việc của một số cán bộ, công chức. Đối với cán bộ, công chức mắc bệnh quan liêu khi họ ở cương vị lãnh đạo nhất định nào đó, thì chỉ đạo và quản lý thường không gắn với trách nhiệm của mình, với quyền lợi của tập thể, làm việc nhiều khi mang tính tùy tiện, không theo nguyên tắc, quy chế. Họ thường say sưa với cái cũ thích bộ máy nhiều

tầng, nhiều nấc, nhiều khâu trung gian. Nếu có đề cập đến đổi mới thì cũng chỉ dừng lại ở chỉ thị, nghị quyết không đưa ra biện pháp cụ thể để thực hiện, với họ “chủ nghĩa kinh nghiệm” là tất cả, coi kinh nghiệm của mình là chân lý, ít quan tâm đến những thay đổi hằng ngày. Từ đó họ coi thường việc tổng kết thực tiễn, coi thường công tác nghiên cứu cái gì cũng tỏ ra “biết rồi”. Ngược lại, để phục vụ cho lợi ích của bản thân, họ lại “quan tâm” khác thường, lẫn lộn trắng đen, lấy đổi mới làm cái bình phong. Loại quan liêu mới này làm cho chúng ta khó chống vì họ lấy danh hiệu cộng sản, chức quyền, mối quan hệ thân thuộc, ê kíp... để che đậy và bảo vệ cho bệnh quan liêu. Trong công tác xây dựng đảng và xác lập vai trò lãnh đạo của đảng họ đưa ra sự độc quyền lãnh đạo của đảng đến mức phi lý, vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, xây dựng ê kíp “hậu” để duy trì cục bộ, địa phương trong công tác cán bộ; thủ tiêu dân chủ nội bộ.

Tài liệu tham khảo:

- [1]. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội, 2011, tập 5;7;9;13;15
- [2]. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2016
- [3]. Học viện Hành chính Quốc gia (2012), *Giáo trình Đạo đức công vụ*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội
- [4]. Hà Quang Ngọc, Nguyễn Minh Phương (2013), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về tổ chức nhà nước và cán bộ, công chức*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [5]. <http://dangcongsan.vn/xay-dung-dang/nhan-dien-cac-hanh-vi-chay-chuc-chay-quyen-537092.html>
- [6]. <https://news.zing.vn/bo-chinh-tri-neu-ro-6-hanh-vi-chay-chuc-chay-quyen-8-hanh-vi-bao-che-post993616.html>

Địa chỉ tác giả: Viện Xây dựng Đảng - Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh;

Email: buithuchang@gmail.com